

Nefndarsvið Alþingis,
Efnahags- og viðskiptanefnd,
Austurstræti 8-10,
150 Reykjavík

Reykjavík, 17. febrúar 2017.

**Athugasemdir við viðbrögð fjármála- og efnahagsráðuneytis
við umsögn Lífeyrissjóðs bænda um mál nr. 67 um brottfall laga nr. 12/1999.**

Í viðbrögðum fjármála- og efnahagsráðuneytisins, dags. 14. febrúar 2017 **gætir alvarlegs misskilnings** sem nauðsynlegt er að vekja athygli á.

Í athugasemdum ráðuneytisins er meðal annars þetta að finna:

„Í umsögnum stjórnar lífeyrissjóðsins kemur fram að með niðurfellingu laganna sé verið að skerða réttindi tiltekins hóps sjóðfélaga til greiðslna úr sjóðnum og er í því sambandi vísað til 6. gr. laga um sjóðinn sem kveður á um lífeyri til handa þeim sjóðfélögum sem voru makar bænda á árunum 1971-1983. Stjórn sjóðsins telji því mikilvægt að sérlög gildi áfram um sjóðinn. Líkt og áður hefur komið fram af hálfu ráðuneytisins er það mat þess að í 6. gr. laga um Lífeyrissjóð bænda sé kveðið á um áunnin réttindi sem ekki verða tekin af sjóðfélögum þrátt fyrir að lögini falli úr gildi. Ráðuneytið hefur m.a. í því sambandi vakið athygli á að í núgildandi samþykktum sjóðsins (grein 13.6) sé að finna samsvarandi ákvæði og kveðið er á um í 6. gr. laganna og þar sem umrædd makaréttindi eru tryggð.

Ákvæði 6. gr. laga um Lífeyrissjóð bænda veitir réttindi umfram þau lágmarksréttindi sem kveðið er á um í lögum nr. 129/1997, um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða, með síðari breytingum. Lög 129/1997 kveða á um þau lágmarksréttindi sem lífeyrissjóðum ber að veita sjóðfélögum og er lífeyrissjóðum ekki heimilt að kveða á um lakari rétt í samþykktum lífeyrissjóða en lögini kveða á um. Lögini girða hins vegar ekki fyrir að í samþykktum lífeyrissjóða sé sjóðfélögum veittur betri réttur en lögini kveða á um. Ráðuneytið fellst því ekki á þau sjónarmið sem fram koma í umsögn stjórnar Lífeyrissjóðs bænda.“

Í 6. gr. laga nr. 12/1999 um Lífeyrissjóð bænda er kveðið á um sértæka útgreiðslu lífeyris, makalífeyri, til eftirlifandi maka sem ekki hafa sjálfir öðlast réttindi til útgreiðslu úr sjóðnum, hvorki fyrir eigin réttindaávinnslu né fyrir framsal á réttindum hins látna maka.

Lífeyrissjóður bænda fullyrðir að sjóðnum væri beinlínis óheimilt að setja einhver þannig **"óáunnin"** réttindi í samþykktir án lagastoðar. Slíki útgreiðsla hlýtur að skerða réttindi annarra sjóðfélaga með áunnin réttindi að tiltölu. Það þýðir m.ö.o. að hver króna greidd á þessum grunni skerðir réttindi hinna sjóðfélaganna að sama skapi, - svo einfalt er það.

Vangaveltum hins háa ráðuneytis um að engu breyti þó lögini falli úr gildi þar sem þessara réttinda hafi notið áður er vísað til föðurrhúsanna sem beinlínis röngum. Lögfræðileg léttúð ráðuneytisins í umgengni við lögfræðilegar spurningar sem varða fjölda fólks miklu, sæta óneitanlega furðu. Auðvitað breytir það engu þó áður hafi jafnframt verið fjallað um tilvitnuð réttindi í

samþykktum sjóðsins þar sem réttindin hljóta að falla niður þegar lagastoðinni er kippt undan þeim. Það er vissulega rétt hjá ráðuneytinu að hægt er að veita rýmri rétt til handa sjóðfélaga með samþykktum. Það á hins vegar eingöngu við um réttindi sem deilast á fullgilda sjóðfélaga, þ.e. sjóðfélaga með áunnin réttindi, enda sé þeim viðbótargæðum úthlutað til sjóðfélaga með lögmatum hætti.

Lífeyrissjóðurinn hefur margbent á, að hægt væri að skipa þessu lagaákvæði einhvers staðar annars staðar í löggjöfinni, verði lögin felld óumbeðið niður. Lífeyrissjóðurinn sér hins vegar enga nærtæka lausn blasa við í því sambandi. Ef lög nr. 12/1999 verða felld úr gildi skapast bótaskylda hjá ríkissjóði vegna þess tjóns sem viðkomandi greiðsluþegum yrði bakað. Réttindin njóta réttarverndar stjórnarskrár eins og önnur eignarréttindi.

Eitt er í öllu falli víst; hvorki núverandi stjórn né komandi stjórn sjóðsins verður stætt á því að úthluta án lagastoðar réttindum út fyrir hóp þeirra greiðsluþega sem byggja rétt sinn á hefðbundinni réttindaávinnslu.

Að síðustu er rétt að áréttta að réttindi þau sem hér er um að tefla eru í raun kvenréttindi, réttindi sem bráðabirgðaákvæði 6. gr. í lögum nr. 12/1999 var ætlað að tryggja. Konurnar unnu á býlunum til jafns við karlana, en var meinuð aðild að lífeyrissjóðnum allt til ársins 1984 vegna mótframlagsgreiðslna úr ríkissjóði. Ákvæði 6. greinar er tilkomið vegna þeirra hjóna sem ekki skiptu réttindum á milli sín fyrir tímabilið 1971-1983 þegar konunum var ekki heimilt að greiða í sjóðinn. Við fráfall bónda, sem aflaði sér réttinda á þessum árum, á kona hans rétt á venjulegum makalífeyri út á öll réttindi bóndans í tvö ár eins og hefðbundið er. Eftir þann tíma á makinn rétt á ævilöngum lífeyri út á helming þeirra réttinda sem bóndinn aflaði á árunum 1971 -1983.

Í dag eru breyttir tímar, sem betur fer, þar sem nú eru bæði hjóna talin bændur í öllu tilliti. Það breytir ekki því að enn er við fortíðardrauga að etja í jafnréttismálum. Margumræddri 6. gr. laga nr. 12/1999 var einmitt ætlað að kveða einn slíkan niður. Því er skorað á hið háa Alþingi að hrinda þessari aðför kontórista í kansellínu og hrapa ekki að neinni lögleysu.

Virðingarfyllst,
f.h. stjórnar Lífeyrissjóðs bændna

Ólafur K. Ólafsson
framkvæmdastjóri